

By med kultstämpel

Arkitekt Stig Anckers tanke med husen var att bygga enkelt, billigt och anspråkslöst. Husen skulle vara insynsskyddade, men ändå ha utsikt mot havet.

Bakom oxelhäckar och vresrosor skymtar vita huslängor på rad. Arkitekten Stig Anckers kontroversiella experiment vid Hallandskusten med sommarstugor i modernistisk stil innehas i dag av samma familjer som för femtio år sedan.

– Det är inga skrythus. De är enkla, praktiska och ljusa. Här finns allt man behöver, säger pionjärerna Nils och Märta. Välkomna till Anckerbyn!

TEXT EVA DANDANELLE FOTO TINE GUTH LINSE

✿ Anckerbyn – privat område, står det på en liten skylt på grinden. Stigen på andra sidan leder in till ängen och de vita huslängorna runt omkring som tillsammans omfattar 44 hus. De syns knappt bakom oxelhäckar och vresrosor. Annat var det förr, då väckte de mer uppmärksamhet. Ortsbefolkningen som inte hade mycket till övers för sommarstugor i modernistisk tappning kallade området för Stockholmshusen, gettot, svinakättar ... Men det var länge sedan.

Det började med att arkitekt Stig Ancker hade en idé om att bygga ett stugområde som inte skar sönder land-

skapet i små trädgårdstomter. Idealet var radhus – enkla och lättskötta, byggda av standardiserade element som gjorde dem billiga. Koncentrerade byggnader som inte inkräktade på naturen utan underordnade sig den.

En sommar i början av 1950-talet semestrade Nils och Märta på Västkusten för att känna efter om de kunde tänka sig att ha sommarstuga någonstans i närheten. Då träffade de Ancker på pensionatet de bodde på. Han delgav dem sina tankar om fritidshus och de nappade. Tillsammans med en tredje part köpte de strax därpå ett stort område uppe

på en ås alldeles vid kusten i Halland.

– Det var 110 000 kvadratmeter stort och vi betalade en krona/kvm, berättar pionjären Nils. Efter en tid bildade vi en bostadsrättsförening. Det var mest vänner, bekanta och bekantas bekanta till Ancker som tecknade sig för husen. Den första längan blev klar 1953 och Märta och jag har bott här varje sommar sedan dess.

Att människor trivs här och återkommer år efter år har inneburit att det i stort sett är samma familjer i dag som för femtio år sedan som innehar husen. Det har bara skett ett generationsskifte.

Numera har många av barnen tagit över husen och i dag är det barnbarnen som leker på ängen. Någon har skämtsamt kallat Anckerbyn för ett modernt fideikommiss, det vill säga en egendom som alltid stannar inom släkten.

Lockande planlösning

På frågan vad det var med området som lockade återkommer samma svar hos många – husens planlösning, läget, gemenskapen och att det är så barnvänligt. Den generösa ängen mellan huslängorna erbjuder härliga ytor för lek och umgänge.

– När vi kom hit var det mycket ovanligt med öppna

Längst bak ligger "höghusen". De är likadana som de främre husen, men har fått ett lofttrum ovanför vardagsrummet och därmed också fin utsikt.

Märta och Nils vid en av atriumgårdens uteplatser. De tillhör pionjärerna på området och kom hit 1953, när den första längan var färdig. Sedan dess har de varit här varje sommar.

Eftersom varje huslänga har sin egen atriumgård styckas inte landskapet sönder i en mängd trädgårdstomter. Att låta naturen få vara ifred var en av Anckers främsta idéer med området.

I atriumgårdens mur finns en stor lucka ut mot heden och havet. Så kommer naturen alldeles in på huset.

Luckan i muren sedd från motsatt håll, utifrån heden in mot den lilla atriumgården.

Ett stort fönster i Märtas och Nils vardagsrum gör det ljus och luftigt och ger nära kontakt med landskapet utanför.

– Det har vuxit mycket sedan husen byggdes, berättar Märta. Men än skymtar havet bakom grönskan.

Två av de små sovrummen har egen ingång. Då står man inte varandra om man har olika dygnsrytm.

Köket ligger öppet mot rummet så att den som lagar mat inte isoleras vid spisen. Det var en stor nyhet i början på 1950-talet. Observera också att hörnskåpet har en dörr ut mot matplatsen.

Höghusen är identiska med de andra husen bortsett från loftet och att vardagsrummet är bredare för att rymma en trappa. Här i Dags hus.

Varje hus är på 50 kvm, så rummen är små, men samtidigt så väl planerade att ytan kan utnyttjas effektivt. Märtas och Nils vardagsrum ger ett rymligt intryck trots sin litenhet.

Utformningen av atriumgårdarna är individuell. Dag har satt upp en vacker spaljär vid sin ingång.

"Bättre sommarboende finns inte"

► kök. I dag har ju alla hus sådana, men då var det något helt nytt att den som lagar mat inte isoleras bakom spisen utan har kontakt med de andra i rummet, säger Märta.

Och än i dag håller planlösningen måttet. Varje hus bildar en inhägnad fyrkant med en atriumgård. Två sidor utgörs av bostadsdelen som består av kök/rum plus fyra små sovhytter – totalt 50 kvm. Hytterna har en lösning liknande SJs sovkupeer, ungefär samma storlek och med en överslaf som går att fälla ned. Dessutom finns här utrymme för dusch, toalett och förråd.

– Vi har rivit väggen mellan två sovhytter och fått ett större rum nu, men när våra söner var i tonåren hade de var sitt rum där med egen utgång mot gården. Det var perfekt. Då störde de inte oss om de kom hem sent, tilläger Märta.

– Ancker menade att husen hade en livslängd på ca 25 år, men efter 50 år står de fortfarande. Fast eternittaken byts ut här efterhand. Vi ska själva snart ersätta en murken vägg med en ny. Det

kan vara rätt här. Kommer man hit på vintern dryper väggarna av fukt, säger Nils. Anckerbyn är ett utpräglat sommarhusområde.

– Det är inga skrythus. De är enkla, praktiska och ljusa med ett uterum på ca 50 kvm som har två uteplatser. Här finns allt man behöver.

Arkitekter på studiebesök

Nils slår upp en stor trälucka i gårdsmuren och landskapet utanför uppenbarar sig. Öppningen ramar in himmel, hav och hed som en tavla. Det är mycket vackert. Samma utsikt ser man också från det stora perspektivfönstret i rummet som går nästan ända ner till golvet. Naturen träder alldeles in på rummet.

Genom åren har många varit imponerade av husen och det har blivit en hel del studiebesök minns Nils.

– Ja, särskilt i början. Arkitekter och studenter kom hit och tittade då. Men trots ett stort intresse har området fått få efterföljare. Det var nog för radikalt för de flesta. Anckerbyns bebyggelse bröt med stan-

dardbilden vi har av den svenska sommarstugan med vita knutar, glasveranda och snickarglädje.

– Lokalbefolkningen höll sig också skeptisk och gav området en massa öknamn, fortsätter Nils, men efterhand blev människor här mer vänligt stämda emot oss.

Alla husen i området är likadana utom de tolv "höghusen" längst bak som skiljer sig genom att ha ett loft ovanför vardagsrummet, dels för att få mer utrymme, dels för utsiktens skull. I ett av lofthusen bor Dag. Han kom hit som barn med sina föräldrar och byn har alltid varit en självklar del av hans egen, och sen också hans barns somrar.

– Min mamma såg en artikel om området i tidskriften Hem i Sverige och fastnade för det. Sen ringde hon Ancker och tecknade sig för ett hus, berättar Dag.

– Bättre sommarboende finns inte. Mina barn kan inte tänka sig en sommar utan att vara här. Och loftet är bra om vi är många, så behöver inte alla trängas i ett

rum. Några kan titta på tv, andra sitta däruppe och spela kort. Vi har också behållit husets ursprungliga fyra sovhytter för att få så många sovplatser som möjligt.

Walter Bauer, den kände trädgårdsarkitekten, kom till Anckerbyn i mitten av 1950-talet och engagerade sig bland annat i utformandet av förgårdarnas planteringar. Hans förslag med oxelhäckar/träd har gett husen ett enhetligt utseende och en lummig inramning åt entrén. De kringbyggda inre trädgårdsrummen har däremot husägarna planerat var för sig, ofta med ett par sittplatser, en för morgon- och en för eftermiddagssol.

Stig Ancker själv då? Jodå, han bodde i hus nr 1, men sålde det efter tio år. Det påstås att han blev trött på att folk kom till honom om det var något som inte fungerade i husen. Som om han vore vaktmästare i området. Men hans minne lever starkt i byn som bär hans namn. Och på 50 år har den utvecklats från ett kontroversiellt experiment till en by med kultstämpel. 🌸